

«οὐκ ἦν τὸ πρῶγμα ξένον τῆς ἐκκλησίας καὶ προσφάτως ἐπινοηθέν, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ λαϊκῶν ἐπεσκόπησαν ἀξίως τῆς ἀξίας τῷ Θεῷ ἱερατεύοντες». Ἄλλο εἶναι ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸ σπουδαιότερον εἶναι ἂν ὁ Φώτιος, ὡς πολλὰκις ὡσαύτως κατεκρίθη, συνέπραξεν εἰς ὅλα τὰ ἀτοπήματα τῆς τοιαύτης αὐτοῦ εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἐκλογῆς. Εὐτυχῶς εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἐπεζήτησε τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀλλὰ, ὡς προείπομεν, καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ἠγωνίσθη νὰ ἀποφύγη τὰς δεινὰς δοκιμασίας εἰς ἃς κάλλιστα προέβλεπεν ὅτι μέλλει νὰ ἐκτεθῆ ἀναλαβὼν ἀπαξ τοὺς οἴκας τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο ὁμολογοῦσιν οὐ μόνον οἱ μετριοπαθέστεροι τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἱστορικοί, οἷος ὁ Νέανδρος (1), ἀλλὰ καὶ ὁ νεώτατος αὐτῆς πολέμιος Ἐργενροϊθερ. Καὶ πῶς ἦτο δυνατόν νὰ μὴ το ὁμολογήσωσιν, ἀφοῦ σφύζεται ἐπιστολῇ τοῦ Φωτίου πρὸς τὸν Βάρδα διαρρηθῆν ὑπομνησκουσα αὐτῷ ὅτι ἄκων καὶ βιαζόμενος ἠναγκάσθη ν' ἀναβῆ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον; Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη προοιμιάζουσα λέγει· «Ἦδειν ἐγὼ καὶ πρὸ τῆς πείρας ἀνάξιον ἑμαυτὸν καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ βαθμοῦ καὶ τῆς ποιμαντικῆς ἐγχειρήσεως. Διὰ τοῦτο γὰρ ἀγόμενος καὶ ἐλκόμενος ἀπεδυσπέτουν πρὸς ταῦτα· ὡς εἶθε θάνατός με τῆς τότε προβολῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἀφορήτου βίας, προανήρπασεν· οὐ γὰρ ἂν τοσούτων καὶ τηλικούτων κακῶν κύματα τὴν ἐμὴν καθεκίστην ἐβίπτισον· ἐπικλύζοντα τάλαιναν ψυχὴν, ὣν ἡ ἐλπίς καὶ ἡ προσδοκία (δεινὴ γὰρ ἡ τοῦ ἀνθρώπου φύσις τὰ μέλλοντα συνιδεῖν δυσχερῆ, ἂν ἐπ' αὐτὴν ἡ χαλεπότης μάλιστα φέρηται) συνετάρασέ με τότε καὶ συνείχε, ὕφ' ὧν βαλλόμενος καὶ πικρῶς ἀλγυνόμενος ἔκλαιον, ἐδυσώπων, πάντα μᾶλλον ἐποιοῦν ἢ τοῖς ψηριζομένοις καὶ βιαζομένοις συγκατένευον, παρενεχθῆναι τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τῶν πολλῶν καὶ πολυτρόπων φροντίδων καὶ πειρασμῶν ποτινόμενος». Εἶναι λοιπὸν ἔξω πάσης ἀμφιβολίας ὅτι ὁ Φώτιος κάλλιστα εἰδῶς, παρεκτὸς ὕλων τῶν ἄλλων δυσχερειῶν, τὸν χαρακτηριστὴρα τοῦ Βάρδα, τοῦ ὁποίου προέκειτο νὰ γίνῃ ὄργανον, ὄχι μόνον δὲν ἐπεδίωξεν ἀλλὰ καὶ πάσῃ δυνάμει ἠγωνίσθη νὰ ἀποφύγη τὴν τιμὴν ταύτην. Ὅτι μόνον δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν εἶναι ὅτι δὲν ἔδειξε περὶ τὴν ἐπιμονὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὴν ἀκαταγώνιστον ἐκείνην τῆς θελήσεως δύναμιν ἣτις τοσοῦτον ἀσφαλῶς καθωδήγησεν ἅπαντα τὸν λοιπὸν αὐτοῦ βίον, παρασχὼν οὕτω τοῖς ἀντιπάλοις τὸ ἐνδόσιμον νὰ εἴπωσιν εὐλόγως ὅτι ὑπῆρχε παρ' αὐτῷ πάθος ἰσχυρότερον τῆς προνοίας, ἰσχυρότερον τῆς συνέσεως, τὸ πάθος τῆς φιλοδοξίας, τὸ κατισχύσαν ἀπάντων τῶν ἄλλων λογισμῶν.

Οἱ πρῶτοι μετὰ τὴν χειροτονίαν τοῦ Φωτίου δύο μῆνες διήλθον ἐν εἰρήνῃ κατ' ἐπιφάνειαν· ἀλλὰ τὰ πάθη τὰ ὑποκώφως βρέμοντα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ ἐκραγῶσιν ἐπὶ τέλος. Οἱ πολυάριθμοι τοῦ Ἱγνατίου φίλοι εἶχον μὲν καταπλαγῆ τὴν ἐσπέραν τῆς 24 Δεκεμβρίου 857 καὶ καταναγκασθῆ νὰ ἐπιδιοκίμασῶσι τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου, καὶ τότε ὅμως ἐζήτησαν διὰ τῆς ὑποσχέσεως, ἣν παρὰ τοῦ νέου πατριάρχου ἀπήτησαν, νὰ ἐξασφαλίσῶσι τὴν ἡσυχίαν, τὴν τιμὴν καὶ αὐτὴν τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐνέργειαν τοῦ Ἱγνατίου. Νῦν δὲ καὶ βιαίως ὀπωσοῦν ἐρμηνεύοντες τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην ἤξιουν ὅτι ὁ Φώτιος ἀνέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ εἶναι ἀπλῶς συνεπίσκοπος τοῦ πρῶην πατριάρχου καὶ ἐκτελεστῆς τῶν βουλήσεων αὐτοῦ. Ἐννοεῖται ὅτι τοιαύτην ἀπαίτησιν δὲν ἠδύ-

(1) Οἱ μετριοπαθέστερον δηλονότι τὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πραγματευόμενοι εὐρωπαϊοὶ συγγραφεῖς. Ὁ Νέανδρος (Neander) εἶναι θεολόγος γερμανὸς διαμαρτυρούμενος, ὁ δὲ Ἐργενροϊθερ θεολόγος καθολικὸς ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων (νῦν καρδινάλις).

